

NORBERT

I ADEUSZ

HET LEVEN ALS SPEKTAKEL

W BOOKS

LIFE AS A SPECTACLE

Kaffee

Kaffee
Kuisit

TADEUSZ

HET LEVEN ALS SPEKTAKEL

LIFE AS A SPECTACLE

WBOOKS | Museum MORE

INHOUD

CONTENTS

8	Woord vooraf Maite van Dijk
20	Lichaam, kleur, ruimte. De bronnen van Norbert Tadeusz Tanja Pirsig-Marshall
38	Geselecteerde werken
152	Chronologie
156	Verder lezen
157	Colofon

8	Preface Maite van Dijk
20	Body, color, space. Norbert Tadeusz' sources Tanja Pirsig-Marshall
38	Selected works
152	Chronology
156	Further reading
157	Colophon

WOORD VOORAF

PREFACE

¹ Andere Duitse kunstenaars die in die tijd figuratief schilderden – in een heel andere stijl dan Tadeusz – waren Konrad Klapheck (geboren 1935, in Düsseldorf) en Georg Grützke (1937-2017), schilders waar Museum MORE al eerder tentoonstellingen aan wijdde. Aan de academie van Düsseldorf richtte Tadeusz' mede-student Jörg Immendorff (1945-2007) zich ook op de figuratie, zie ook het essay van Tanja Pirsig-Marshall (p. 21).

'Ich bin kein Künstler, ich bin Maler' was de lijfspreuk van Norbert Tadeusz. Dit onderscheid was cruciaal voor de Duitse schilder, die zich als twintigjarige student aan de kunstacademie in Düsseldorf al afzette tegen de heersende opvattingen in de kunstwereld. In de jaren 1960 werd de schilderkunst door velen gezien als traditioneel, elitair en niet meer relevant. Het was de tijd van de conceptuele, minimalistische en maatschappelijk geëngageerde kunst. Joseph Beuys was een van de spraakmakendste en invloedrijkste kunstenaars in Duitsland in die tijd, en het was bij professor Beuys dat Tadeusz zijn eerste lessen aan de kunstacademie volgde. Maar Tadeusz had niets met de conceptuele benaderingen van Beuys en geloofde onvoorwaardelijk in de kracht van het schilderen. Het vergde moed van een jonge kunstenaar om tegen de keer in te gaan en een eigen koers te varen.¹ Een halve eeuw lang zou Tadeusz zich volledig toelleggen op het schilderen van het menselijk bestaan in al zijn schoonheid en complexiteit. Niet alleen het schilderen zelf, maar ook Tadeusz' thematiek – de mens, het landschap, het stilleven – werd door veel kunstprofessionals als traditioneel en zelfs reactionair beschouwd. Toch heeft hij onverschrokken, consistent en compromisloos zijn hele artistieke carrière het theater van het leven op grootse en indrukwekkende wijze in verf vertaald. Zoals de schilder zelf zei: 'Het begint bij mijn schilderijen vaak met

¹ Other German artists who were painting figuratively at the time, albeit in a very different style to Tadeusz, were Konrad Klapheck (born 1935 in Düsseldorf) and Georg Grützke (1937-2017), both of whom have featured in previous Museum MORE exhibitions. Tadeusz' fellow student at the Düsseldorf Academy, Jörg Immendorff (1945-2007), also focused on figuration: see the essay by Tanja Pirsig-Marshall (p. 21).

'I'm not an artist, I'm a painter', that was Norbert Tadeusz' motto. The distinction was a crucial one for the German who, as a twenty-year-old student at the Düsseldorf art academy, was already rebelling against established art-world thinking. Painting in the 1960s was widely viewed as traditional, elitist and no longer relevant. This was the age of conceptual, minimalist and socially engaged art. Joseph Beuys was among the most talked-about and influential artists in Germany at the time, and it was under Professor Beuys that Tadeusz took his first lessons at art school. But Tadeusz had no interest in Beuys' conceptual approaches and believed unconditionally in the power of painting. It took courage for a young artist to reject prevailing ideas and to follow his own path.¹ For half a century, Tadeusz devoted himself entirely to painting human existence in all its beauty and complexity. Many art professionals viewed not only painting itself, but also Tadeusz' themes – the human figure, landscape, still life – as traditional and even reactionary. All the same, he spent his entire artistic career fearlessly, consistently and uncompromisingly translating the theatre of life into paint in grand and striking fashion. As the painter himself once said, 'The starting points for my paintings

² Citaat uit: Reinhard Spieler, *Olé*, Düsseldorf: Galerie Beck & Eggeling, 2016, p. 31.

³ In de jaren 1980 ontstond een grote herwaardering voor schilderen, waarbij met name kunstenaars als Georg Baselitz (1938) en Anselm Kiefer (1945) internationaal doorbraken. Zie hiervoor bijvoorbeeld de tentoonstellingen 'Refigured Painting. The German Image 1960-1968' (Toledo Museum of Art, Ohio en Solomon R. Guggenheim Museum, New York) in 1988 en 'Neue Figuration. Deutsche Malerei 1960-1988' in 1989 in het Kunstmuseum Düsseldorf en Schirn Kunsthalle, Frankfurt (zie ook de *Chronologie* op p. 155).

⁴ Citaat uit: Kay Heymer, 'Norbert Tadeusz. Das große Bild', in: *Norbert Tadeusz*, Kunstpalast Düsseldorf en LWL-Museum für Kunst und Kultur, Münster, 2020, p. 25.

doodgewone onderwerpen. Maar daar komen soms behoorlijk spectaculaire schilderijen uit voort.²

Het belang van Tadeusz' kunst en zijn ongelooflijke schildertalent werden ondanks de dominante conceptuele tendensen al vroeg erkend. Op 29-jarige leeftijd kreeg hij zijn eerste grote solotentoonstelling in het Kunstmuseum Düsseldorf. Vele prijzen, tentoonstellingen en museale aankopen zouden volgen en hij werd zelf docent aan verschillende kunstacademies in Duitsland (zie ook de *Chronologie* op p. 153). Tadeusz groeide al snel uit tot een van de invloedrijkste en bekendste figuratieve schilders van zijn generatie. Hij was een van de kunstenaars die de deur openen naar een herwaardering van de 'klassieke' benadering in de schilderkunst, met grote nadruk op de virtuositeit en sensualiteit van verf en kleur.³ Niet voor niets is er herhaaldelijk gerefereerd aan een verwantschap met de grote schilders van weleer: Rembrandt, Van Gogh of Munch. Of aan twintigste-eeuwse kunstenaars als Edward Hopper en David Hockney. Zowel Tadeusz' manier van schilderen als de onderwerpen van zijn werk legitimeren deze parallellen. Hij legde de wereld om hem heen vast met gusto, furore en overtuiging: 'Ik heb eigenlijk altijd geschilderd wat ik om me heen zag, ik kan niets anders bedenken, behalve wat op mijn pad komt.'⁴

² Quote from: Reinhard Spieler, *Olé*, Düsseldorf: Galerie Beck & Eggeling, 2016, p. 31.

³ The 1980s saw a major re-evaluation of painting, with artists such as Georg Baselitz (born 1938) and Anselm Kiefer (born 1945) in particular making their international breakthrough. See exhibitions such as 'Refigured Painting: The German Image 1960-1968' (Toledo Museum of Art, Ohio and Solomon R. Guggenheim Museum, New York) in 1988 and 'Neue Figuration. Deutsche Malerei 1960-88' in 1989 at the Kunstmuseum Düsseldorf and Schirn Kunsthalle, Frankfurt (see also the *Chronology* on p. 155).

⁴ Quote from: Kay Heymer, 'Norbert Tadeusz. Das große Bild', in: *Norbert Tadeusz*, Kunstpalast Düsseldorf and LWL-Museum für Kunst und Kultur, Münster, 2020, p. 25.

are often entirely unspectacular. But sometimes, some pretty spectacular paintings come out of them.'²

The importance of Tadeusz' art and his immense talent as a painter were recognized early on, despite the dominance of conceptual tendencies at the time. His first major solo exhibition was held at the Kunstmuseum Düsseldorf when he was twenty-nine. Numerous awards, exhibitions and museum acquisitions would follow and he himself became a teacher at several German art academies (see also the *Chronology* on p. 153). Tadeusz swiftly became one of the most influential and well-known figurative painters of his generation. He was one of the artists who helped bring about a re-evaluation of the 'classical' approach to painting, with a powerful emphasis on the virtuosity and sensuality of paint and colour.³ Repeated reference was made – and for good reason – to the great painters of the past, Rembrandt, Van Gogh and Munch among them. Or to twentieth-century artists like Edward Hopper or David Hockney. Such comparisons were justified by both Tadeusz' manner of painting and his subject matter. He captured the world around him with gusto, passion and conviction: 'I actually always just painted what was around me, nothing else occurs to me, besides the things I encounter'.⁴

⁵ Spieler 2016-7, p. 25.

Het oeuvre van Tadeusz is zeer consistent. Vanaf de vroege jaren 1960 tot zijn dood in 2011 schilderde hij dezelfde motieven: vrouwen – veel vrouwen –, zelfportretten, het circus en het theater, slachthuizen en de natuur. Zijn schilderkunst richtte zich op de grote thema's van leven en dood. Hij observeerde de wereld om hem heen ('Wat ik doe is: observeren, verwonderen, laten zien'⁵) en vertaalde dit vervolgens naar complexe composities, waarin lijn, vorm, kleur en oppervlakte de hoofdrol spelen. De formele, schilder Kunstige kwaliteiten versmelten met de existentiële en emotionele lading en de spanning die de schilderijen oproepen. Door de intensiteit en bravoure die van de doeken spat, kan het lijken alsof Tadeusz een impulsieve schilder was. Zijn composities bereidde hij echter zorgvuldig voor. Zijn atelier in Düsseldorf was een soort podium, waarop hij een voorstelling componeerde. Hij fotografeerde deze scènes en maakte collages van de foto's (afb. ↓). Vervolgens werkte hij het samengestelde beeld verder uit in schetsen en houtskooltekeningen op doek (afb. → p. 12).

Tadeuszene, 1998
Fotocollage
20 x 40,5 cm

Tadeuszene, 1998
Photo collage
20 x 40,5 cm

Tadeusz' oeuvre is highly consistent. He painted the same motifs from the early 1960s until his death in 2011: women – lots of them – self-portraits, the circus and the theatre, abattoirs and nature. His painting focused on the great themes of life and death. The artist observed the world around him ('my subject is: observing, wondering, showcasing'⁵) and translated what he saw into complex compositions, in which line, form, colour and surface take the leading role. Formal, painterly qualities merge with the existential and emotional charge and tension that the paintings evoke. The intensity and bravura that leap from the canvases might suggest that Tadeusz was an impulsive painter, yet he prepared his compositions with great care. His studio in Düsseldorf served as a kind of stage, on which he would compose a scene. He then photographed it and made collages of his photos (fig. ↑). Having done so, he elaborated

⁵ Spieler 2016-7, p. 25.

Norbert Tadeusz en Jörg Pape
ca. 1970
Foto Nic Tenwiggenhorn

18

Norbert Tadeusz and Jörg Pape
c. 1970
Photo Nic Tenwiggenhorn

1973
Triptiek
Olieverf op doek
165 x 375 cm

58

1973
Triptych
Oil on canvas
165 x 375 cm

COLOFON COLOPHON

Uitgave | Publication

WBOOKS, Zwolle
info@wbooks.com
www.wbooks.com
i.s.m./in collaboration with
Museum MORE
info@museummore.nl
museummore.nl

Tekst | Text

Maite van Dijk
Tanja Pirsig-Marshall

Vertaling | Translation

Leo Boekraad (Engels-
Nederlands)
Ted Alkins (Nederlands-
Engels)

Fotografie | Photography

©Norbert Tadeusz Estate

Atelier Tadeusz (p. 151)
Michael Dannemann (achter-
zijde omslag / back cover)
Helmut Hien (p. 148)
Linda Inconi-Jansen (p. 45)
Willi Kemp (p. 15, 153)
Werner Reaune (p. 37)
Nic Tenwiggenhorn (p. 18-19,
149)
Manfred Tischer (p. 17)

Vormgeving | Design

studio frederik de wal,
Schelluinen

© 2022 WBOOKS Zwolle | Museum MORE |
de auteur(s) | the author(s)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens-
bestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze,
hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op
enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de
illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen
die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden,
kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een
CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright
te Amsterdam.

© c/o Pictoright Amsterdam 2022.

All rights reserved. Nothing from this publication may be
reproduced, multiplied, stored in an electronic data file, or made
public in any form or in any manner, be it electronic, mechanical,
through photocopying, recording or in any other way, without the
advance written permission of the publisher.

The publisher has endeavored to settle image rights in accordance
with legal requirements. Any party who nevertheless deems they
have a claim to certain rights may apply to the publisher.

Copyright of the work of artists affiliated with a CISAC
organization has been arranged with Pictoright of Amsterdam.

© c/o Pictoright Amsterdam 2022.

ISBN 978 94 625 8492 1
NUR 646

Achterzijde omslag/back cover: Norbert Tadeusz, 2010